

Milena Popović Pisarri*
Univerzitet u Beogradu
Filološki fakultet

УДК: 811.163.41'367.625
811.131.1'367.625
DOI: 10.19090/gff.v49i4.2498
Pregledni naučni rad

GLAGOLI OBJEKATSKE KONTROLE U ITALIJANSKOM I SRPSKOM JEZIKU

U radu opisujemo i analiziramo upotrebu italijanskih i srpskih glagola objekatske kontrole primenom sledećih sintaksičkih parametara: 1) upotreba imeničke sintagme u funkciji direktnog objekta/upotreba imeničke ili predloške sintagme u funkciji indirektnog objekta; 2) prisustvo/odsustvo predloga u sklopu infinitivne dopunske konstrukcije; 3) kompatibilnost/nekompatibilnost nadređenog glagola s anteriornošću radnje dopunskog glagola i 4) mogućnost/nemogućnost upotrebe alternativne finitne konstrukcije s koreferentnim ili nekoreferentnim subjektom. Pomenuti parametri omogućili su nam da uspostavimo osnovnu klasifikaciju glagola ove vrste. Kako se italijanski glagoli objekatske kontrole javljaju ili s imeničkom sintagmom u funkciji direktnog objekta ili s predloškom sintagmom u funkciji indirektnog objekta, pri čemu infinitivnoj dopuni prethodi ili predlog *di* ili predlog *a*, možemo ih svrstati među: 1) glagole s indirektnim objektom, predlogom *di* i infinitivom; 2) glagole s direktnim objektom, predlogom *di* i infinitivom; 3) glagole s indirektnim objektom, predlogom *a* i infinitivom i 4) glagole s direktnim objektom, predlogom *a* i infinitivom. Budući da se srpski glagoli objekatske kontrole kombinuju ili s direktnim objektom u akuzativu ili s indirektnim objektom u dativu, a njihovoj infinitivnoj dopuni ne prethodi predlog, možemo izdvojiti: 1) glagole s direktnim objektom i infinitivom (ili infinitivu ekvivalentnom finitnom konstrukcijom) i 2) glagole s indirektnim objektom i infinitivom (ili infinitivu ekvivalentnom finitnom konstrukcijom).

Ključne reči: italijanski glagoli objekatske kontrole, srpski glagoli objekatske kontrole, infinitivna dopunska konstrukcija, finitna dopunska konstrukcija.

1. UVOD

U ovom radu ponudićemo uporedni opis i analizu upotrebe italijanskih i srpskih glagola objekatske kontrole. Pomenuti opis i analizu izvršili smo tako što smo izabrali i primenili sledeće relevantne sintaksičke parametre: 1) upotreba imeničke sintagme u funkciji direktnog objekta/upotreba imeničke ili predloške sintagme u funkciji indirektnog objekta; 2) prisustvo/odsustvo predloga u sklopu infinitivne dopunske konstrukcije; 3) kompatibilnost/nekompatibilnost nadređenog glagola s anteriornošću radnje dopunskog glagola i 4)

* uudinama@yahoo.com

mogućnost/nemogućnost upotrebe alternativne finitne konstrukcije s koreferentnim ili nekoreferentnim subjektom.

Navedeni parametri omogućili su nam da uspostavimo osnovnu klasifikaciju glagola ove vrste i u italijanskom i u srpskom jeziku. Naime, kako se italijanski glagoli objekatske kontrole javljaju ili s imeničkom sintagmom u funkciji direktnog objekta ili s predložkom sintagmom u funkciji indirektnog objekta, pri čemu infinitivnoj dopuni prethodi ili predlog *di* ili predlog *a*, možemo ih podeliti na: 1) glagole s indirektnim objektom, predlogom *di* i infinitivom; 2) glagole s direktnim objektom, predlogom *di* i infinitivom; 3) glagole s indirektnim objektom, predlogom *a* i infinitivom i 4) glagole s direktnim objektom, predlogom *a* i infinitivom. S druge strane, budući da se srpski glagoli objekatske kontrole kombinuju ili s direktnim objektom u akuzativu ili s indirektnim objektom u dativu, a njihovoj infinitivnoj dopuni ne prethodi predlog, među njima možemo izdvojiti: 1) glagole s direktnim objektom i infinitivom (ili infinitivu ekvivalentnom finitnom konstrukcijom) i 2) glagole s indirektnim objektom i infinitivom (ili infinitivu ekvivalentnom finitnom konstrukcijom).

Najviše informacija o glagolima kontrole u italijanističkoj literaturi pronašli smo u Manzini et al. (1991), Graffi (1994), Salvi & Vanelli (2004) i Donati (2008), dok u srbističkoj literaturi najveći doprinos izučavanju fenomena kontrole daje Moskovljević Popović (2008).

2. OPŠTE KARAKTERISTIKE GLAGOLA KONTROLE U ITALIJANSKOM I SRPSKOM JEZIKU

*Glagolima kontrole*¹ smatraju se svi oni glagoli od kojih zavise infinitivne dopunske konstrukcije (ili njima ekvivalentne finitne dopunske konstrukcije) čiji je neiskazani subjekat koreferentan sa subjektom ili sa objektom upravnog glagola. Među glagolima kontrole razlikujemo stoga glagole subjekatske kontrole i glagole objekatske kontrole. Glagoli subjekatske kontrole jesu svi oni glagoli čiji je subjekat “kontrolor“ fonetski nerealizovanog subjekta infinitivne dopunske konstrukcije odnosno njenog finitnog ekvivalenta (1a) i 1b)), dok su glagoli objekatske kontrole svi oni glagoli čiji objekat (direktni ili

¹ Za više informacija o teoriji kontrole v. Moskovljević Popović (2008) i onde navedenu literaturu. Za više informacija o glagolima kontrole i podizanja s dopunom u infinitivu u italijanskom i srpskom jeziku v. Popović Pisarri (2018).

indirektni) “kontroliše” fonetski nerealizovani subjekat infinitivne dopunske konstrukcije odnosno njenog finitnog ekvivalenta (1c), 1d), 1e) i 1f)).

- (1) a. Amo viaggiare in compagnia².
 ‘Volim da putujem/putovati u društvu.’
 b. Želim da ti pokažem/Želim ti pokazati nešto.
 c. L’abbiamo convinta a scrivere un articolo.
 ‘Ubedili/Ubedile smo je da napiše članak.’
 d. Teraju me da čistim/čistiti dvorište.
 e. Le abbiamo proposto di scrivere un articolo.
 ‘Predložili/Predložile smo joj da napiše članak.’
 f. Pomogli smo im da snime/snimiti film.

Napominjemo da osim subjekatske kontrole koja podrazumeva koreferentnost između neiskazanog subjekta dopunske konstrukcije i gramatičkog (nominativnog) subjekta upravne strukture, postoji i subjekatska kontrola koju karakteriše koreferentnost između neekspliciranog subjekta dopunske konstrukcije i logičkog subjekta nadređene strukture (2a) i 2b)).

- (2) a. Le è piaciuto viaggiare in compagnia = Dopalo joj se da putuje/putovati u društvu
 b. Lo diverte risolvere gli indovinelli = Zabavlja ga da rešava/rešavati zagonetke

Moskovljević Popović (2008: 96) ističe da svi iskazi u kojima se uspostavlja relacija kontrole poseduju određena semantička svojstva: 1) u svakome od njih tip situacije koja se izriče dopunskim klauzoidom mora biti takav da se na nju može uticati, tj. da se može kontrolisati (*Marko je naterao Anu da se skloni u zavetrinu* vs. **Marko je naterao Anu da bude visoka*) i 2) funkciju kontrolora može vršiti samo onaj argument upravnog predikata koji je po svojim intrinzičnim svojstvima u stanju bilo da inicira, bilo da bude “kvalifikovani” participant u situaciji koja se izriče dopunskom konstrukcijom (*Vetar je naterao Anu da se skloni u zavetrinu* vs. **Vetar je naterao stenu da se skloni u zavetrinu*).

² Primere u radu sastavili smo po uzoru na primere upotrebe italijanskih i srpskih glagola objekatske kontrole koje smo imali prilike da pročitamo u stručnoj literaturi ili čujemo u spontanoj govornoj produkciji izvornih govornika, a potom smo proverili njihovu gramatičnost, takođe s izvornim govornicima.

Na osnovu prethodno rečenog, možemo zaključiti da glagoli kontrole ne mogu dobiti dopunu u vidu nekog besubjekatskog glagola (*Seva/*Pokušava sevati/*Pokušava da seva* vs. *Petar uči/Petar pokušava učiti/Petar pokušava da uči*; *Piove/*Cerca di piovere* vs. *Petar studia/Petar cerca di studiare*). Relacija kontrole zasniiva se, naime, upravo na koreferentnosti između subjekta dopunskog i subjekta ili objekta upravnog glagola. Zavisni glagol stoga ne može biti besubjekatski.

Osim toga, glagoli kontrole dodeljuju specifičnu tematsku ulogu i svom subjektu i svom objektu, te se na poziciji njihovog subjekta odnosno u funkciji njihovog objekta ne može javiti bilo koja imenička jedinica. Osnovna razlika između glagola kontrole i glagola podizanja leži, naime, upravo u tome što glagoli kontrole, za razliku od glagola podizanja, imeničkoj sintagmi u funkciji svog subjekta (up. 3a) i 3b)) odnosno objekta (up. 3c) i 3d)) dodeljuju semantičku ulogu.

- (3)
- a. Sara desidera andare via = Sara želi da ode/otići
 - b. *La borsa di Sara desidera andare via = *Sarina torba želi da ode/otići
 - c. Sara aiuta sua sorella a scrivere il tema = Sara pomaže svojoj sestri da napiše/napisati sastav
 - d. *Sara aiuta il vento a soffiare più forte = *Sara pomaže vetru da duva/duvati jače

3. GLAGOLI OBJEKATSKE KONTROLE U ITALIJANSKOM JEZIKU (GOKit)

Za razliku od glagola subjekatske kontrole, sve italijanske glagole objekatske kontrole karakteriše prisustvo dopune u funkciji direktnog objekta u akuzativu ili indirektnog objekta u dativu, kao i činjenica da se u infinitivnoj dopunskoj konstrukciji, s izuzetkom malog broja glagola, u kombinaciji s predlogom *di* odnosno predlogom *a* javlja prosti infinitiv.

Budući da se italijanski glagoli objekatske kontrole javljaju ili s imeničkom sintagmom u funkciji direktnog objekta ili s predložkom sintagmom u funkciji indirektnog objekata, pri čemu infinitivnoj dopuni prethodi ili predlog *di* ili predlog *a*, možemo ih svrstati u sledeće četiri grupe:

1. glagoli objekatske kontrole koji se kombinuju s indirektnim objektom, predlogom *di* i infinitivom (GOKit + IO + *di* + inf.);
2. glagoli objekatske kontrole koji se upotrebljavaju s direktnim objektom, predlogom *di* i infinitivom (GOKit + DO + *di* + inf.);
3. glagoli objekatske kontrole koji se javljaju s indirektnim objektom, predlogom *a* i infinitivom (GOKit + IO + *a* + inf.);
4. glagoli objekatske kontrole koji se konstruišu s direktnim objektom, predlogom *a* i infinitivom (GOKit + DO + *a* + inf.).

Primere upotrebe glagola objekatske kontrole tipičnih za svaku od četiri pomenute grupe nalazimo u sledećim rečenicama:

- (4)
- a. Luigi ha chiesto a Mara di chiudere la porta.
'Luidi je zamolio Maru da zatvori vrata.'
 - b. Luigi ha supplicato Mara di prestargli 1000 dinari.
'Luidi je preklinjao Maru da mu pozajmi 1000 dinara.'
 - c. Mara ha insegnato a Luigi a fare la ruota.
'Mara je naučila Luidija da napravi/napraviti zvezdu.'
 - d. Mara ha convinto Luigi a cominciare a fare pilates.
'Mara je ubedila Luidija da krene na pilates.'

3.1. Italijanski glagoli objekatske kontrole tipa GOKit + IO + *di* + inf.

Najbrojnija grupa italijanskih glagola objekatske kontrole obuhvata glagole koji se upotrebljavaju s imeničkom sintagmom u funkciji indirektnog objekta i dopunskom konstrukcijom koju čine predlog *di* i infinitiv.

U pitanju su glagoli govorenja sa značenjskom komponentom voluntativne modalnosti kojima se iskazuje naredba, molba, dozvola, zabrana³. U nastavku navodimo neke od njih⁴:

³ Glagoli govorenja u italijanskom jeziku kombinuju se s infinitivnim konstrukcijama i kad imaju modalno značenje (*Le abbiamo detto di andare via* 'Rekli/Rekle smo joj da ode') i kad ga nemaju ((*Le*) *abbiamo detto di cercare casa da sole* (= *che cerchiamo casa da sole*) 'Rekle smo (joj) da same tražimo stan'). U prvom primeru glagol govorenja *dire* 'reći' ima modalno značenje i spada među glagole objekatske kontrole, dok u drugom nema modalno značenje i spada među glagole subjekatske kontrole.

⁴ Umesto konstrukcije *di* + inf. većina navedenih glagola može dobiti alternativnu dopunu u vidu imeničke sintagme u funkciji direktnog objekta (*proibire, vietare, permettere, consigliare, augurare, ordinare* itd.).

- *ordinare* ‘narediti/naređivati’
- *comandare* ‘zapovediti/zapovedati, narediti/naređivati’
- *chiedere* ‘(za)tražiti, (u)pitati, (za)moliti’
- *domandare* ‘(za)tražiti, (u)pitati, (za)moliti’
- *consigliare*⁵ ‘(po)savetovati, preporučiti/preporučivati’
- *raccomandare* ‘(po)savetovati, preporučiti/preporučivati’
- *augurare* ‘(po)želeti’
- *impedire* ‘sprečiti/sprečavati’
- *imporre* ‘narediti/naređivati, naložiti/nalagati’
- *intimare* ‘narediti/naređivati’
- *proibire* ‘zabraniti/zabranjivati’
- *vietare* ‘zabraniti/zabranjivati’
- *permettere* ‘dozvoliti/dozvoljavati, dopustiti/dopuštati’
- *concedere* ‘dozvoliti/dozvoljavati, dopustiti/dopuštati’
- *consentire* ‘dozvoliti/dozvoljavati, dopustiti/dopuštati’
- *proporre* ‘predložiti/predlagati’
- *suggerire* ‘predložiti/predlagati, sugerisati’
- *dire* ‘reći, kazati, govoriti’
- *scrivere* ‘(na)pisati’
- *rispondere* ‘odgovoriti/odgovarati’
- *gridare* ‘(po)viknuti/(po)vikati’
- *urlare* ‘(za)urlati’

Njihovu upotrebu ilustruju sledeći primeri:

- (5)
- a. Signore, perché ordina sempre ai bambini di stare zitti?
‘Gospodine, zašto deci stalno naređujete da ćute?’
 - b. Sara ha chiesto a Luigi di aprire la finestra.
‘Sara je zamolila Luiđija da otvori prozor.’
 - c. Luigi le ha consigliato di leggere i libri di Kafka.
‘Luiđi joj je savetovao da pročita Kafkine knjige.’
 - d. Le autorità le hanno vietato di vendere vestiti usati per strada.
‘Vlasti su joj zabranile da prodaje polovnu odeću na ulici.’

⁵ Glagol *consigliare* može se kombinovati i s direktnim objektom, predlogom *di* i infinitivom (v. Manzini et al. 1991: 527).

Budući da imaju voluntativno značenje, glagoli ovog tipa nisu kompatibilni s anteriornošću radnje zavisnog glagola, te se ne mogu upotrebiti sa složenim infinitivom. Oni su, naime, kompatibilni isključivo sa simultanošću ili, eventualno, posteriornošću zavisnog glagola, zbog čega se kombinuju samo s prostim infinitivom (5a)-5d)).

Umesto prostog infinitiva glagoli ovog tipa mogu dobiti dopunu u vidu finitne konstrukcije koja se sastoji od komplementizatora *che* i konjunktiva prezenta odnosno konjunktiva imperfekta. Kao što je poznato, prezent u italijanskim finitnim dopunskim konstrukcijama, osim retkih izuzetaka, služi za izražavanje istovremenosti sa sadašnjom (6a), dok imperfekt služi za iskazivanje istovremenosti s prošlom radnjom upravnog glagola (6b), 6c) i 6d)). Upotreba konjunktiva u pomenutim finitnim konstrukcijama uslovljena je modalnim značenjem upravnog glagola. Važno je istaći da i u slučaju upotrebe finitne dopunske konstrukcije *che* + konjunktiv prezenta/konjunktiv imperfekta najčešće postoji koreferentnost između subjekta zavisne konstrukcije i indirektnog objekta upravnog glagola (6a)-6d))⁶. Ukoliko se pak uz upravni glagol izostavi indirektni objekat, neiskazani subjekat infinitivne konstrukcije dobija semantičku ulogu uopštenog agensa (6e). Finitni ekvivalent infinitiva u ovom slučaju sastoji se od komplementizatora *che* i bezlične (obezličene) *si*-konstrukcije odnosno pasivne *si*-konstrukcije (6f). Kad uz upravni glagol nema indirektnog objekta, moguće je upotrebiti i finitnu dopunsku konstrukciju s nominativnim subjektom (6g).

- (6) a. Signore, perché ordina sempre ai bambini che stiano zitti?
‘Gospodine, zašto deci stalno naređujete da ćute?’
- b. Sara ha chiesto a Luigi che aprisse la finestra.
‘Sara je zamolila Luidija da otvori prozor.’
- c. Luigi le ha consigliato che leggesse i libri di Kafka.
‘Luidi joj je savetovao da pročita Kafkine knjige.’
- d. Le autorità le hanno vietato che vendesse vestiti usati per strada.
‘Vlasti su joj zabranile da prodaje polovnu odeću na ulici.’
- e. Hanno ordinato di obbedire al capo/di fare i compiti.

⁶ Up. s rečenicom *Ti ho chiesto che venisse anche Sara* ‘Zamolio/Zamolila sam te da dođe i Sara’, u kojoj je upotrebljena finitna dopunska konstrukcija sa subjektom koji nije koreferentan s indirektnim objektom upravnog glagola.

- ‘Naredili/Naredile su da se sluša šef/da se urade zadaci.’
- f. Hanno ordinato che si obbedisse al capo/che si facessero i compiti.
- ‘Naredili/Naredile su da se sluša šef/da se urade zadaci.’
- g. Hanno ordinato che i visitatori non fumassero.
- ‘Naredili/Naredile su da posetioci ne puše.’

3.2. Italijanski glagoli objekatske kontrole tipa GOKit + DO + di + inf.

Druga grupa italijanskih glagola objekatske kontrole obuhvata glagole koji se koriste s imeničkom sintagmom u funkciji direktnog objekta i dopunskom konstrukcijom koju čine predlog *di* i infinitiv.

I ova je konstrukcija tipična za glagole govorenja sa značenjskom komponentom voluntativne modalnosti kojima se iskazuje molba, zaduženje, savet. U nastavku navodimo neke od njih:

- *pregare* ‘(za)moliti’
- *supplicare* ‘preklinjati’
- *implorare* ‘preklinjati’
- *scongiurare* ‘preklinjati’
- *incaricare* ‘dati/davati zaduženje, angažovati’

Primere njihove upotrebe nalazimo u sledećim rečenicama:

- (7) a. Abbiamo pregato gli studenti di venire ad aiutarci.
‘Zamolili/Zamolile smo studente da dođu da nam pomognu.’
- b. Hanno supplicato Luigi di portarli con sé.
‘Preklinjali su Luiđija da ih povede sa sobom.’

S obzirom na činjenicu da imaju voluntativno značenje, ni ovi glagoli nisu kompatibilni s anteriornošću radnje zavisnog glagola, zbog čega se ne mogu upotrebiti sa složenim infinitivom. Oni su, naime, kompatibilni isključivo sa istovremenošću ili, eventualno, posteriornošću zavisnog glagola, te se kombinuju samo s prostim infinitivom (7a) i 7b)).

Umesto prostog infinitiva glagoli ovog tipa mogu dobiti dopunu u vidu finitne konstrukcije oblika komplementizator *che* + konjunktiv prezenta/konjunktiv imperfekta. Kao što je već istaknuto, prezent u italijanskim finitnim dopunskim konstrukcijama, osim retkih izuzetaka, služi za izražavanje

istovremenosti sa sadašnjom (8a), dok imperfekt služi za iskazivanje istovremenosti s prošlom radnjom upravnog glagola (8b). Upotreba konjunktiva u pomenutim dopunskim konstrukcijama uslovljena je modalnim značenjem upravnog glagola. Kao i u slučaju glagola objekatske kontrole tipa GOKit + IO + *di* + inf, i u finitnim konstrukcijama oblika *che* + konjunktiv prezenta/konjunktiv imperfekta upotrebljenim u funkciji dopune glagola objekatske kontrole tipa GOKit + DO + *di* + inf. uglavnom postoji koreferentnost između subjekta zavisne konstrukcije i direktnog objekta upravnog glagola⁷. Ukoliko se izostavi direktni objekat uz upravni glagol objekatske kontrole, neiskazani subjekat infinitivne dopunske konstrukcije dobija semantičku ulogu uopštenog agensa (8c). Finitna alternativa infinitivu u ovom slučaju ima oblik komplementizator *che* + bezlična (obezličena)/pasivna *si*-konstrukcija (8d). U slučaju odsustva direktnog objekta uz upravni glagol, u funkciji njegove dopune moguće je upotrebiti finitnu konstrukciju s imeničkom sintagmom u funkciji nominativnog subjekta (8e).

- (8) a. Li preghiamo da anni che vengano ad aiutarci.
'Godinama ih molimo da dođu da nam pomognu.'
- b. Luigi l'ha supplicata che lo portasse con sé.
'Luidi ju je preklinjao da ga povede sa sobom.'
- c. Hanno pregato di non fumare/di fare i compiti.
'Zamolili/Zamolile su da se ne puši/da se urade zadaci.'
- d. Hanno pregato che non si fumasse/che si facessero i compiti.
'Zamolili/Zamolile su da se ne puši/da se urade zadaci.'
- e. Hanno pregato che i visitatori non fumassero.
'Zamolili/Zamolile su da posetioci ne puše.'

Konstrukcija *di* + inf. kojoj prethodi direktni objekat javlja se i u kombinaciji s glagolima kojima se iskazuje optužba, kazna, prekor, zahvalnost:

- *accusare* 'optužiti/optuživati'
- *punire* 'kazniti/kažnjavati'
- *ammonire* 'opomenuti/opominjati'

⁷ Up. s rečenicom *Ti prego che venga anche Sara* 'Molim te da dođe i Sara', unutar koje se javlja finitna dopunska konstrukcija sa subjektom koji nije koreferentan s direktnim objektom upravnog glagola.

- *rimproverare*⁸ ‘prekoriti/prekorevati, ukoriti, zameriti/zamerati’
- *redarguire* ‘prekoriti/prekorevati, ukoriti, zameriti/zamerati’
- *ringraziare* ‘zahvaliti/zahvaljivati’
- *perdonare* ‘oprostiti/oprašati’
- *avvisare* ‘obavestiti/obaveštavati, upozoriti/upozoravati’
- *avvertire* ‘upozoriti/upozoravati’

Njihovu upotrebu ilustruju sledeći primeri:

- (9) a. L’hanno accusata di mentire.
‘Optužili/Optužile su je da laže.’
- b. L’hanno accusata di aver plagiato una canzone.
‘Optužili/Optužile su je da je plagirala pesmu.’
- c. Ti ringrazio di aiutarmi sempre.
‘Zahvaljujem ti što mi uvek pomažeš.’
- d. Ti ringrazio di avermi appoggiato.
‘Zahvaljujem ti što si me podržao/podržala.’

Za razliku od glagola *pregare*, *supplicare*, *implorare* itd, koji su nosioci značenjske komponente voluntativne modalnosti, glagoli *accusare*, *punire*, *rimproverare*, *ringraziare* itd. nemaju modalno značenje, zbog čega su kompatibilni sa simultanošću, s posteriornošću i s anteriornošću zavisnog glagola. Drugim rečima, ovi glagoli mogu dobiti dopunu i u obliku prostog (9a) i 9c)) i u obliku složenog infinitiva (9b) i 9d)).

I prosti i složeni infinitiv mogu biti zamenjeni alternativnom finitnom konstrukcijom oblika komplementizator *che* + indikativ / kondicional. Mogućnost upotrebe indikativnog načina u zavisnoj konstrukciji uslovljena je nemodalnim značenjem upravnog glagola. Za izražavanje simultanosti u finitnim konstrukcijama u funkciji dopune gore navedenih glagola upotrebljavaju se indikativ prezenta (10a) odnosno indikativ imperfekta (10c), dok se anteriornost u odnosu na radnju upravnog glagola iskazuje uglavnom indikativnim složenim perfektom (10b) odnosno pluskvamperfektom (10d). Bitno je istaći da i u slučaju

⁸ Umesto direktnog objekta, uz glagole *rimproverare* i *perdonare* može se javiti i indirektni objekat. Konstrukcije unutar kojih se javljaju su, dakle, sledeće: *perdonare* / *rimproverare* + imenička sintagma u funkciji direktnog / indirektnog objekta + *di* / *per* + prosti / složeni infinitiv (*Li* / *Gli ho perdonati* / *perdonato di* / *per avermi offesa* ‘Oprostila sam im što su me uvredili’).

upotrebe finitne dopunske konstrukcije najčešće postoji koreferentnost između subjekta zavisne konstrukcije i direktnog objekta upravnog glagola.

- (10) a. La accusano che mente.
'Optužuju je da laže.'
- b. La accusano che ha plagiato una canzone.
'Optužuju je da je plagirala pesmu.'
- c. L'hanno accusata che mentiva.
'Optužili/Optužile su je da laže.'
- d. L'hanno accusata che aveva plagiato una canzone.
'Optužili/Optužile su je da je plagirala pesmu.'

3.3. Italijanski glagoli objekatske kontrole tipa GOKit + DO + a + inf.

Treća grupa glagola objekatske kontrole obuhvata glagole koji se koriste s direktnim objektom i dopunskom konstrukcijom koju čine predlog *a* i infinitiv.

Ovakva konstrukcija javlja se uz upravne glagole koje karakteriše i voluntativno i kauzativno značenje:

- *convincere* 'ubediti/ubeđivati'
- *persuadere* 'ubediti/ubeđivati'
- *aiutare* 'pomoći/pomagati'
- *spingere* 'podstaći/podsticati'
- *indurre* 'navesti/navoditi'
- *esortare* 'podstaći/podsticati'
- *istigare* '(na)huškati, podstaći/podsticati'
- *incitare* 'podstaći/podsticati'
- *motivare* 'motivisati'
- *obbligare* 'obavezati/obavezivati'
- *autorizzare* 'ovlastiti/ovlašćivati' *delegare* 'ovlastiti/ovlašćivati'
- *chiamare* '(po)zvati/pozivati'
- *invitare* '(po)zvati/pozivati'
- *convocare* 'sazvati/sazivati'
- *sollecitare* 'podstaći/podsticati, požurivati'
- *incoraggiare* 'ohrabriti/ohrabrivati'
- *invogliare* 'navesti/navoditi'
- *condannare* 'osuditi/osuđivati'
- *costringere* 'primorati/primoravati, prisiliti/prisiljavati'

- *forzare* ‘primorati/primoravati, prisiliti/prisiljavati’

Njihovu upotrebu ilustruju sledeći primeri:

- (11) a. L’ho convinto a partire con me.
‘Ubedio/Ubedila sam ga da otputuje sa mnom.’
- b. I colleghi hanno autorizzato Sara a parlare a nome di tutti.
‘Kolege su ovlastile Saru da govori u ime svih.’
- c. L’ispettore l’ha costretto a rivelare tutti i nomi.
‘Inspektor ga je primorao da otkrije sva imena.’

Glagoli ovoga tipa takođe imaju modalno značenje, zbog čega nisu kompatibilni s anteriornošću radnje zavisnog glagola, pa se ne mogu upotrebiti sa složenim infinitivom. Oni su, naime, kompatibilni isključivo sa istovremenošću ili, eventualno, posteriornošću dopunskog glagola, zbog čega se kombinuju isključivo s prostim infinitivom (11a), 11b) i 11c)). Osim toga, konstrukcija *a + infinitiv*⁹ u funkciji dopune gore navedenih glagola objekatske kontrole ima finalno značenje, koje takođe nije kompatibilno s vremenskom relacijom anteriornosti.

Uz ovaj tip italijanskih glagola objekatske kontrole konstrukcija *a + inf.* kojoj prethodi direktni objekat upravnog glagola nema finitne ekvivalente. Ukoliko je pak pomenuti direktni objekat izostavljen, glagol *aiutare* može uvesti finitnu dopunsku konstrukciju s glagolom u konjunktivu prezenta ili konjunktivu

⁹ Kao i u slučaju italijanskih glagola subjekatske kontrole tipa *GSKit + a + inf.*, Acquaviva (1991: 651-652) pravi razliku između dopunskih i odredbenih finalnih konstrukcija oblika *a + inf.* koje se kombinuju s glagolima objekatske kontrole tipa *GOKit + DO + a + inf.* Tako konstrukciju *a + inf.* upotrebljenu uz glagole *mandare, inviare, convincere* ili *persuadere* smatra odredbenom, dok je uz glagole *invitare, costringere* ili *indurre* smatra dopunskom. Dok se razlika između dopunskih i odredbenih finalnih konstrukcija uz glagole subjekatske kontrole bazirala na sintaksičkim kriterijumima, ta se razlika uz glagole objekatske kontrole bazira isključivo na semantičkom kriterijumu. Treba reći i da Manzini et al. (1991: 535-538) i Acquaviva (1991: 652) govore i o (odredbenim) predikativnim konstrukcijama oblika *a + inf.* uz glagole objekatske kontrole *avere* ‘imati’, *lasciare* ‘ostaviti/ ostavljati’, *trovare* ‘naći/ nalaziti, zateći/ zaticati’ ili *sorprendere* ‘iznenaditi /iznenadivati, zateći/ zaticati’ (*Lo trovavano sempre a fumare* ‘Zaticali/Zaticale su ga uvek kako/ da puši’). Podsećamo da Manzini et al. (1991: 535-536) govore o predikativnim konstrukcijama forme *a + inf.* i u kombinaciji s glagolima subjekatske kontrole *essere, restare, rimanere* i *trovarsi* (*Sono rimasti a sentire il concerto* ‘Ostali su da slušaju/ slušati koncert’).

imperfekta (*Il comune ha aiutato che si costruissero le strade* ‘Opština je pomogla da se izgrade putevi’).

Finalna konstrukcija *a + inf.* kojoj prethodi direktni objekat upravnog glagola karakteristična je i za prelazne glagole kretanja i promene pozicije u prostoru. U nastavku navodimo neke od njih:

- *mandare* ‘(po)slati’
- *spedire* ‘(po)slati’
- *inviare* ‘(po)slati’
- *portare* ‘(od)voditi/odvesti/povesti’
- *condurre* ‘voditi/odvesti/povesti’.
- *trascinare* ‘vući/odvući’
- *mettere* ‘staviti/stavljati’

Primere upotrebe prelaznih glagola kretanja i promene mesta u prostoru nalazimo u sledećim rečenicama:

(12) a. Lo manderanno a studiare in
Italia.
Ga poslati-FUT1.3PL PREP studirati-PRES.INF u
Italiju

‘Poslaće ga na studije u Italiju.’

- b. Oggi ti porto a mangiare
un gelato.
Danas te vodim PREP jesti - PRES.INF
sladoled
‘Danas te vodim na sladoled.’

Finalno značenje konstrukcije *a + inf.* upotrebljene u funkciji dopune gore navedenih glagola kretanja i promene mesta u postoru nije kompatibilno s anteriornošću, već samo sa simultanošću ili, eventualno, posteriornošću zavisnog glagola. Iz tog se razloga uz ove glagole uvek javlja prosti infinitiv¹⁰ (12a) i

¹⁰ Što se tiče alternativnih finitnih konstrukcija, u govornom jeziku se mogu čuti rečenice poput *Ti porto in gelateria che ti mangi un gelato* ‘Vodim te u poslastičarnicu da (po)jedeš sladoled’ (koreferentnost između direktnog objekta upravnog i subjekta zavisnog glagola) i *Ti porto in gelateria che il gelataio ti/ci rivela una sua ricetta segreta* ‘Vodim te u poslastičarnicu da ti/nam sladoledžija otkrije svoj tajni recept’ (koreferentnost između direktnog objekta nadređenog i indirektnog objekta zavisnog glagola).

12b)).

3.4. Italijanski glagoli objekatske kontrole tipa *GOKit + IO + a + inf.*

Četvrta grupa glagola objekatske kontrole obuhvata glagole koji se koriste s indirektnim objektom i dopunskom konstrukcijom sastavljenom od predloga *a* i infinitiva.

Tipični italijanski glagol ovog tipa je glagol *insegnare* '(na)učiti, podučiti/podučavati'. Modalno značenje glagola *insegnare*, s jedne, i finalno značenje dopunske konstrukcije *a + inf.*, s druge strane, nisu kompatibilni s anteriornošću dopunskog glagola. Kompatibilni su, naime, isključivo s istovremenošću ili, eventualno, posteriornošću zavisnog glagola, zbog čega se ovaj glagol kombinuje samo s prostim infinitivom (13a).

Ukoliko nije upotrebljen s dopunskom konstrukcijom *a + inf.*, glagol *insegnare* može dobiti dopunu u vidu imeničke sintagme u funkciji direktnog objekta (13b).

Ovaj se glagol može javiti i s finitnom dopunskom konstrukcijom koja se sastoji od komplementizatora *che* i glagola u indikativu. Upravni glagol *insegnare* u ovom slučaju nema voluntativno, kao što ni zavisna konstrukcija nema finalno značenje, zbog čega ne predstavlja finitni ekvivalent infinitivne finalne konstrukcije *a + inf.* Subjekt finitne dopunske konstrukcije može biti i koreferentan i nekoreferentan s objektom upravnog glagola (13c). U funkciji dopune glagola *insegnare* može se javiti i infinitivna odnosno finitna zavisnoupitna klauza (13d).

- (13) a. Le ho insegnato a scrivere sia in caratteri cirillici che in quelli latini.
 ‘Naučio/Naučila sam je da piše i ćirilicom i latinicom.’
- b. Le ho insegnato italiano per anni.
 ‘Predavao/Predavala sam joj italijanski godinama.’
- c. Le ho sempre insegnato che le persone vanno trattate bene/il pianeta Terra è casa nostra/che non deve mai smettere di studiare.
 ‘Uvek sam je učio/učila da se treba lepo ponašati prema ljudima/da je planeta Zemlja naša kuća/da ne treba nikad da prestane da uči.’
- d. Le ho insegnato come scrivere in cirillico/come si fanno i peperoni ripieni.

‘Naučio/Naučila sam je kako da piše (kako pisati) ćirilicom/kako se prave punjene paprike.’

4. GLAGOLI OBJEKATSKE KONTROLE U SRPSKOM JEZIKU (GOKsr)

Kao što je već rečeno, glagolima objekatske kontrole smatramo sve one glagole s gramatičkim (nominativnim) subjektom od kojih zavise infinitivne ili njima ekvivalentne finitne konstrukcije čiji je neiskazani subjekat koreferentan s objektom, direktnim ili indirektnim, nadređenog glagola. Možemo ih, dakle, podeliti na glagole objekatske kontrole koje karakteriše koreferentnost neiskazanog subjekta zavisne konstrukcije i direktnog objekta nadređenog glagola (GOKsr + DO + inf.) i na glagole objekatske kontrole kod kojih se odnos koreferentnosti uspostavlja između neiskazanog subjekta zavisne konstrukcije i indirektnog objekta upravnog glagola (GOKsr + IO + inf.).

4.1. Srpski glagoli objekatske kontrole tipa GOKsr + IO + inf.

Prva, brojnija grupa srpskih glagola objekatske kontrole obuhvata glagole koji se kombinuju s imeničkom sintagmom (u dativu) u funkciji indirektnog objekta i infinitivnom dopunom odnosno konstrukcijom *da* + subjunktivni nemobilni prezent. Svi glagoli objekatske kontrole ovog tipa sadrže voluntativnu značenjsku komponentu. U pitanju su ili glagoli s voluntativnim značenjem kojima se iskazuje naredba, zabrana, dozvola ili, pak, glagoli s kauzativnim značenjem. U nastavku navodimo neke od njih¹¹:

- *narediti/naređivati*
- *(za)braniti/zabranjivati*
- *dozvoliti/dozvoljavati*
- *dopustiti/dopuštati*
- *dati*¹²/*davati* (= *dozvoliti/dozvoljavati*)

¹¹ Za opširniji spisak glagola objekatske kontrole ovog tipa v. Melvinger (1980).

¹² Osim ovde navedenog glagola objekatske kontrole *dati* (= *dozvoliti*), koji se kombinuje s indirektnim objektom i infinitivom (v. primer (11b)), u srpskom jeziku postoji i glagol *dati se*, o kojem dosad nije bilo reči. Upotrebu glagola *dati se* karakteriše koreferentnost između neiskazanog subjekta zavisne i logičkog subjekta upravne konstrukcije. Ovaj glagol ima dva različita značenja: *Danas mi se ne da razgovarati/da razgovaram s tom osobom* (= *Danas nemam želju da razgovaram s tom osobom/ Danas mi se ne razgovara s*

- *omogućiti/omogućavati*
- *pomoći/pomagati*

Evo nekoliko primera njihove upotrebe:

- (14) a. Zabranili su im da uđu/ući u kancelariju generalnog direktora.
 b. Ne daju im da izađu/izaći iz fabrike.
 c. Mama mi je pomogla da popravim/popraviti bicikl.

Modalno značenje glagola objekatske kontrole ovoga tipa nije kompatibilno s anteriornošću, već samo sa simultanošću ili, eventualno, posteriornošću zavisnog glagola. Iz tog se razloga uz njih javlja ili infinitiv ili alternativna finitna dopunska konstrukcija oblika komplementizator *da* + subjunktivni nemobilni prezent. I infinitiv i prezent u srpskom se jeziku upotrebljavaju za izražavanje simultanosti (ili posteriornosti) radnje zavisnog u odnosu na sadašnju (14b) ili prošlu radnju upravnog glagola (14a) i 14c)).

U finitnoj dopunskoj konstrukciji ekvivalentnoj infinitivu javlja se subjekat koji je koreferentan s indirektnim objektom nadređenog glagola (14a), 14b) i 14c)), ali je pod određenim uslovima moguće i prisustvo nekoreferentnog subjekta (15a)¹³. Ukoliko se pak izostavi indirektni objekat uz upravni glagol, na poziciji subjekta zavisne konstrukcije može se naći bilo koja imenička sintagma u nominativu (15b).

- (15) a. Pomogli su (im) da se izgrade putevi/da ne izbije rat.
 b. Pomogli su da sva deca dobiju kompjutere.

tom osobom i *Ne da mi se da položim taj ispit* (= *Nikako ne uspevam da položim/položiti taj ispit/ Nešto me uvek spreči da položim taj ispit*). Po našem sudu, glagol subjekatske kontrole *dati se* zapravo je bezlična (obezličena) *se* – konstrukcija u kojoj se gore pomenuti glagol objekatske kontrole *dati* (= *dozvoliti*) javlja u funkciji obezličene predikata, koji se potom kombinuje s logičkim subjektom u dativu i infinitivom odnosno njegovim finitnim ekvivalentom. I na kraju, želimo naglasiti da po našem mišljenju u srpskom, kao i u italijanskom jeziku, postoji posebna, ne preterano vitalna, kauzativna konstrukcija, koja može biti tranzitivna (*Dala sam uokviriti slike*) ili reflektivna (*Nisam se dala prevariti, Fleka se ne da skinuti*). Italijanska (*fare* + inf, *lasciare* + inf, *farsi* + inf. i *lasciarsi* + inf.) i srpska kauzativna konstrukcija (*dati* + inf. i *dati se* + inf.) zbog svojih sintaksičkih specifičnosti nisu predmet naše analize u ovom radu. Za drugačije tumačenje konstrukcije *dati (se)* + inf. v. Žagar Szentesi (2011).

¹³ Kontrolor, tj. indirektni objekat upravnog glagola i dalje je, bez obzira na formalno odsustvo koreferentnosti sa subjektom zavisne konstrukcije, ili participant u situaciji koja se izriče dopunskom klauzom ili je bar zainteresovan za izvršenje radnje zavisnog glagola.

4.2. Srpski glagoli objekatske kontrole tipa GOKsr + DO + inf.

Druga grupa srpskih glagola objekatske kontrole obuhvata glagole koji se kombinuju s imeničkom sintagmom (u akuzativu) u funkciji direktnog objekta i infinitivom odnosno njegovim finitnim ekvivalentom.

Glagoli objekatske kontrole ovog tipa sadrže i voluntativnu i kauzativnu značenjsku komponentu. Takvi su npr. glagoli *pustiti/puštati* (= *dozvoliti/dozvoljavati*), *(na)terati* i *(na)učiti*¹⁴.

Njihovu upotrebu ilustruju sledeći primeri:

- (16) a. Brat me je naučio da plivam/plivati.
b. Roditelji su ga terali da uči/učiti svaki dan.

Značenje ovih glagola nekompatibilno je s anteriornošću zavisnog glagola, te se upotrebljavaju samo s infinitivom ili njegovim finitnim ekvivalentom *da* + subjunktivni nemobilni prezent, kojima se u srpskom jeziku iskazuje vremenska relacija simultanosti ili, eventualno, posteriornosti (16a) i (16b)).

Uz glagol *(na)terati* nije moguće upotrebiti finitnu dopunsku konstrukciju sa subjektom koji nije koreferentan s direktnim objektom upravnog glagola (17a), dok je uz glagol *(na)učiti* tako nešto moguće. Važno je, međutim, naglasiti da u tom slučaju glagol *(na)učiti* nema više modalno značenje, o čemu svedoči upotreba tzv. indikativnog mobilnog prezenta u dopunskoj klauzi (17b). Glagol *(na)učiti* može dobiti dopunu i u vidu infinitivne odnosno finitne zavisnoupitne klauze (17c)¹⁵.

- (17) a. *Teraju ga da mu se javim.
b. Sestra me je naučila da je nuklearna energija velika opasnost za živi svet/ da su ljudi evoluirali/ da će ljudi uništiti planetu.
c. Naučila sam Saru kako da nacрта (kako nacrtati) konja/kako se prave punjene paprike.

¹⁴ Za opširniju listu glagola objekatske kontrole ovog tipa v. Melvinger (1980).

¹⁵ Ova svojstva srpski glagol objekatske kontrole *(na)učiti* deli sa svojim italijanskim ekvivalentom *insegnare*. Isto važi i za glagole subjekatske kontrole *(na)učiti* i *imparare*.

Među glagole objekatske kontrole koji se kombinuju s direktnim objektom i infinitivom (odnosno njegovim finitnim ekvivalentom) spadaju i prelazni glagoli kretanja i promene mesta u prostoru. U nastavku navodimo neke od njih:

- *(po)slati*
- *(od)voditi/ odvesti/ povesti*
- *vući/ odvući*
- *staviti/ stavljati*
- *ostaviti/ ostavljati*

Evo nekoliko primera njihove upotrebe:

- (18) a. Šalju ga da kupi/kupiti novine.
 b. Odveli su ga u kino da gleda/ gledati film.
 c. Stavili su ga da spava/ spavati već u 9.

Finalno značenje konstrukcije u funkciji dopune glagola kretanja i promene mesta u prostoru nije kompatibilno s anteriornošću zavisnog glagola, te se ovi glagoli javljaju isključivo s infinitivom ili njegovim finitnim ekvivalentom, koji u srpskom jeziku služe za izražavanje simultanosti ili, eventualno, posteriornosti i u odnosu na sadašnju (18a) i u odnosu na prošlu radnju nadređenog glagola (18b) i 18c)).

Alternativna finitna konstrukcija sa subjektom koji nije koreferentan s direktnim objektom nadređenog glagola uz glagole kretanja ovog tipa moguća je samo ukoliko postoji koreferentnost između direktnog objekta upravnog i indirektnog objekta dopunskog glagola, koji je nosilac semantičke uloge recipijenta odnosno beneficijenta (19a) i 19b)).

- (19) a. Odvela sam **ga** kod zubara da **mu** popravi zub/ Odvela sam **ga** da **mu** zubar popravi zub.
 b. Sutra **te** vodim kod majstora da **ti** zameni gume na biciklu/ Sutra **te** vodim da **ti** majstor zameni gume na biciklu.

5. ZAKLJUČAK

U radu smo uporedili sintaksičko ponašanje italijanskih i srpskih glagola objekatske kontrole na osnovu nekoliko sintaksičkih parametara koje smo smatrali kjučnim (upotreba imeničke sintagme u funkciji direktnog objekta u akuzativu / upotreba imeničke ili predloške sintagme u funkciji indirektnog objekta u dativu; prisustvo / odsustvo predloga u sklopu infinitivne dopunske konstrukcije; kompatibilnost / nekompatibilnost nadređenog glagola objekatske kontrole s anteriornošću radnje dopuskog glagola i mogućnost / nemogućnost upotrebe alternativne finitne konstrukcije s koreferentnim ili nekoreferentnim subjektom).

Na osnovu prvog i drugog parametra uspostavili smo osnovnu klasifikaciju italijanskih i srpskih glagola objekatske kontrole, a potom unutar svake izdvojene grupe glagola ispitali njihovo sintaksičko ponašanje u odnosu na preostale kriterijume. S obzirom na činjenicu da se italijanski glagoli objekatske kontrole javljaju ili s imeničkom sintagmom u funkciji direktnog objekta ili s predloškom sintagmom u funkciji indirektnog objekta, pri čemu infinitivnoj dopuni prethodi ili predlog *di* ili predlog *a*, svrstali smo ih u četiri grupe: 1) glagoli objekatske kontrole koji se kombinuju s indirektnim objektom, predlogom *di* i infinitivom; 2) glagoli objekatske kontrole koji se upotrebljavaju s direktnim objektom, predlogom *di* i infinitivom; 3) glagoli objekatske kontrole koji se javljaju s indirektnim objektom, predlogom *a* i infinitivom i 4) glagoli objekatske kontrole koji se konstruišu s direktnim objektom, predlogom *a* i infinitivom. Kako se srpski glagoli objekatske kontrole kombinuju ili s direktnim objektom u akuzativu ili s indirektnim objektom u dativu, a njihovoj infinitivnoj dopuni ne prethodi predlog, izdvojili smo sledeće dve grupe glagola: 1) glagoli objekatske kontrole koji se upotrebljavaju s direktnim objektom i infinitivom (ili infinitivu ekvivalentnom finitnom konstrukcijom) i 2) glagoli objekatske kontrole koji se javljaju s indirektnim objektom i infinitivom (ili infinitivu ekvivalentnom finitnom konstrukcijom).

Smatramo da naš rad, u kojem smo izdvojili zajedničke parametre i na osnovu njih uspostavili klasifikaciju italijanskih i srpskih glagola objekatske kontrole, s jedne strane, daje doprinos srbističkim sintaksičkim istraživanjima, dok, s druge, naša klasifikacija italijanskih glagola objekatske kontrole može naći značajnu didaktičku primenu na polju unapređenja morfosintaksičke kompetencije studenata italijanskog jezika.

Milena Popović Pisarri

OBJECT CONTROL VERBS IN ITALIAN AND SERBIAN

Summary

The present study aims to describe, analyse and compare Italian and Serbian object control verbs selecting an infinitival complement (or its finite equivalent). The overarching method employed is contrastive analysis. Using this method, Italian and Serbian verbs that belong to the class of interest are contrasted from a synchronic perspective, and are analysed within the theoretical framework of generative grammar. The main goal of the study is to formulate a classification system for the Italian and Serbian object control verbs taking an infinitival complement (or its finite equivalent). The following syntactic criteria are used as a basis for the classification: 1) a noun phrase functioning as a direct (accusative) object /a noun phrase or a prepositional phrase functioning as an indirect (dative) object, 2) presence/absence of a preposition preceding the infinitival complement, 3) compatibility/incompatibility with an anteriority reading of the action expressed by the complement verb, and 4) possibility/impossibility of using an alternative finite construction with a coreferential or a non-coreferential subject, with particular attention to the characteristics of the finite equivalent of the infinitive in Serbian – the construction *da* ‘that’ + (subjunctive non-mobile) present tense.

Key words: object control verbs in Italian, object control verbs in Serbian, infinitival complement, finite equivalents of the infinitival complement.

LITERATURA

- Acquaviva, P. (1991). Frasi argomentali: completive e soggettive. In L. Renzi & G. Salvi (Eds.), *Grande grammatica italiana di consultazione. Volume II: I sintagmi verbale, aggettivale, avverbiale. La subordinazione*, 633-674. Bologna: Il Mulino.
- Donati, C. (2008). *La sintassi*. Bologna: Il Mulino.
- Graffi, G. (1994). *Sintassi*. Bologna: Il Mulino.
- Manzini, M. R., Salvi, G., & Skytte, G. (1991). Frasi subordinate all’infinito. In L. Renzi & G. Salvi (Eds.), *Grande grammatica italiana di consultazione II* (483–569). Bologna: Il Mulino.
- Melvinger, J. (1980). *Sintaksa i semantika infinitiva u suvremenom hrvatskom književnom jeziku* (neobjavljena doktorska disertacija). Osijek: Filozofski fakultet.
- Moskovljević Popović, J. (2008). *Ogledi o glagolskoj potkategorizaciji*. Beograd: Čigoja štampa.

- Popović Pisarri, M. (2018). *Glagoli s dopunom u infinitivu u italijanskom i srpskom jeziku* (neobjavljena doktorska disertacija). Beograd: Filološki fakultet.
- Salvi, G., & Vanelli, L. (2004). *Nuova grammatica italiana*. Bologna: Il Mulino.
- Žagar Szentesi, O. (2011). Funkcionalne varijante konstrukcije *dati (se) + infinitiv* u hrvatskom jeziku – u okviru gramatikalizacije. *Suvremena lingvistika*, 37/72, 295-318.